

STORTINGET

Innst. 42 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:178 S (2018–2019)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Mona Fagerås om skolestruktur og profittforbud til elevenes og studentenes beste

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen legge fram et forslag til lovendring som gir anledning til å redusere antall godkjente private elevplasser i en kommune eller fylkeskommune dersom situasjonen er slik at kvaliteten på det samlede offentlige skoletilbudet er truet.
2. Stortinget ber regjeringen utrede en lovendring som krever at private skoler og private høyskoler skal organiseres som selveiende stiftelser, etter modell fra den danske 'lov om friskoler og private grundskoler'.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Martin Henriksen, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Marianne Synnes Emblem, Kent Gudmundsen, Turid

Kristensen og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og lederen Roy Steffensen, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til representantforslaget. Kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner har uttalt seg om forslaget i brev av 27. august 2019. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteen har merket seg at antallet private alternativer i skolesektoren har økt under regjeringen Solberg. Utdanningsspeilet 2018 viser at 23 prosent av de videregående skolene er private, og at om lag 15 300 elever i videregående opplæring går på private skoler, noe som utgjør 8 prosent av elevene. Komiteen merker seg videre at det er store forskjeller mellom fylkene på hvor mange elever som går på private skoler.

Komiteen viser til at friskoleloven ble endret i 2015. En skole som blir godkjent etter dagens friskolelov, er en skole som tilbyr grunnskole og/eller videregående opplæring på særskilt grunnlag. Skoler godkjent etter friskoleloven, har rett til statstilskudd. Med endringene i friskoleloven ble kommunene og fylkeskommunene gitt en innsigelsesrett når skoler søker om å starte opp eller ønsker å utvide elevtallet.

Komiteen vil vise til at friskoleloven og universitets- og høyskoleloven regulerer statlige tilskudd til private skoler (friskoler) og private høyskoler. Private skoler eller høyskoler som mottar statstilskudd, har ikke adgang til å ta ut utbytte.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kris-

telig Folkeparti, viser til at det ble foretatt en grundig gjennomgang av regelverket for friskoler i forbindelse med behandlingen av Prop. 84 L (2014–2015), da Stortinget vedtok flere innskjerpinger i regelverket for å sikre lovens intensjon om at tilskudd skal komme eleven til gode. Flertallet viser til at utbytteforbudet har ligget fast i loven siden 1970, og er i senere lovarbeider presisert og utdypet, blant annet ved at det i 2015 ble innført nye krav til innsyn og økt dokumentasjonsplikt for friskolene.

Flertallet har merket seg at det innen friskolesektoren gjennomføres tilsyn og kontroll som avslører aktører som bruker statstilskudd i strid med regelverket. Tilsynet blir stadig mer profesjonelt og treffsikkert, og erfaringer med tidligere lovbrudd gjør at man kan følge opp potensielle lovbrudd i fremtiden mer effektivt. Flertallet viser til at friskoleloven med forskrifter klart har angitt hva friskolene har lov til å bruke tilskudd og elevbetalinger til.

Flertallet vil videre understreke viktigheten av mangfold i skolesektoren. Det har i mange år vært tverrpolitisk enighet om at ideelle skoler med en alternativ pedagogikk eller livssynsmessig forankring som Steiner-skoler og Montessori-skoler kan supplere de offentlige utdanningsinstitusjonene og tilby noe ekstra. Dagens friskolelov åpner også for at private aktører kan starte skoler som realfagsgymnas, private yrkesfagsskoler og så videre.

Flertallet mener at dette økte mangfoldet er viktig og gir mer valgfrihet for familiene og mer læring mellom skoler. Flertallet vil videre påpeke at offentlig finansierte friskoler gjør at alle gis en reell mulighet til å velge en privat skole, uavhengig av inntekt.

Flertallet er skeptisk til en innskrenking av organisasjonsfriheten og mener det ikke er synliggjort at et krav for friskoler til å organiseres som eksempelvis stiftelse vil være en større garanti for at statstilskudd kommer elevene til gode, eller garanti for at statlige tilskudd ikke benyttes i strid med regelverket.

Videre er flertallet skeptisk til å overføre myndighet til å redusere antallet godkjente elevplasser i friskoler over til kommuner og fylkeskommuner. En slik myndighetsoverføring vil skape uforutsigbarhet for friskolene og kunne få betydelige negative konsekvenser for skolenes økonomi. Flertallet mener at det er mange faktorer som påvirker kvaliteten på det samlede skoletilbudet i en kommune eller et fylke, og at en reduksjon i elevtall på friskoler fremfor andre tiltak ikke nødvendigvis vil bedre kvaliteten i det offentlige skoletilbudet. Flertallet påpeker også at det er en betydelig risiko for at nettopp et slikt grep vil kunne bli fattet i enkelte kommuner med bakgrunn i politisk tilhørighet.

Flertallet vil også påpeke at det vil være prinsipielle utfordringer i at kommuner og fylkeskommuner kan omgjøre vedtak truffet av et statlig forvaltningsor-

gan, og videre vil en omgjøringsadgang svekke forutsigbarheten og rettssikkerheten for både friskolene og elevene som går i friskolene. Foreldreretten, slik den er nedfelt i Den europeiske menneskerettskonvensjon og FNs menneskerettserklæring, står i fare for å bli underminert gjennom en kommunal overprøving.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti påpeker at det i de senere årene har vært en rekke saker der private skoler (såkalte friskoler) og høyskoler har måttet betale tilbake statstilskudd etter at tilsyn har avdekket at skoleeier på ulike måter har tatt ut fortjeneste fra skoledriften.

Disse medlemmer påpeker at til tross for strenge regler mot privat profitt fra privat skoledrift er det grunn til bekymring over de gjentatte eksemplene på at private skole- og høyskoleeiere klarer å hente ut gevinst fra skoledrift. Disse medlemmer frykter problemet kan være større enn det som oppdages. Å avdekke slike lovbrudd krever store offentlige utgifter til tilsyn og kontroll.

Disse medlemmer mener at åpen og demokratisk debatt om bruk av offentlige midler bør stå sentralt når private aktører driver tjenester på vegne av det offentlige. Disse medlemmer forventer at regjeringen følger opp egne løfter, og at dette resulterer i at regelverket tydeliggjøres og strammes inn. Disse medlemmer mener en slik gjennomgang også bør føre til økte krav til transparens og oversiktlig dokumentasjon av transaksjoner i store skolekjeder og konserner, slik at hele offentligheten vil få innsyn i virksomheten.

Disse medlemmer understreker at kompliserte eierstrukturer ofte kan følges av omfattende skatteplanlegging. Svakheterne ved dagens modell og kostnadene ved tilsyn gjør at disse medlemmer mener at man burde vurdere endringer i de organisatoriske rammebetingelsene for privatskoler og private høyskoler. Disse medlemmer viser til Danmark, der det kreves at alle private skoler som mottar statstilskudd, skal være organisert som selveiende stiftelser.

Den danske loven slår blant annet fast at departementet kan trekke tilbake statstilskuddet til en skole hvis det ikke er «tilstrekkelig sannsynliggjort» at skolen er uavhengig av andre selskaper eller det finnes en «nærliggende risiko for at skolen styres av andre» eller at «skolens midler anvendes til formål uten for skolen». Hovedansvaret legges dermed på skolen selv.

Disse medlemmer er av den oppfatning at en dansk modell, med tydeligere krav til organisasjonsform for private skoler, vil stille tydeligere krav til hva ideell skoledrift skal innebære. Disse medlemmer mener det bør utredes en ny ideell organisasjonsform, i tillegg til stiftelse, som kan gi offentligheten mer innsyn

og samtidig være en enkel og god driftsform for skolene. Tydeligere krav kan også redusere behovet for tilsyn.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede nye organisasjonsformer for å drive private skoler som tilrettelegger godt for ideell virksomhet og samtidig sikrer allment offentlig innsyn i bruken av offentlige midler.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå lovverket for private skoler for å sikre at intensjonen om at all statsstøtte skal komme elevene og studentene til gode, ivaretas bedre enn i dag. En slik gjennomgang skal ha som mål å redusere kontrollbehovet, innføre strengere sanksjoner for regelbrudd samt å hindre at videresalg av skoler og høyskoler med statsstøtte kan gjøre det mulig å hente ut privat profitt fra skoledrift.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at kommunene og fylkeskommunene i friskoleloven er gitt en innsigelsesrett når skoler søker om å starte opp eller ønsker å utvide elevtallet. I loven heter det at «godkjenning ikke skal gis dersom godkjenningen får negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet».

Disse medlemmer understreker at i mange kommuner kan godkjenning av en friskole skape store utfordringer for det offentlige skoletilbudet selv med et relativt begrenset elevtall. Disse medlemmer påpeker at nye friskoler i de store byene har fått store konsekvenser for flere kommuner. Fordi de private skolene er gitt godkjenning for et visst antall elevplasser, vil disse medlemmer påpeke at dagens lovverk ikke gir mulighet for fylkespolitikere til å redusere antall elevplasser i de private skolene. Ved nedgang i søkermassen til de videregående skolene blir eneste alternativ å kutte i det offentlige tilbudet. Disse medlemmer mener derfor at lovverket står i veien for de folkevalgte mulighet til å gjøre de valgene de mener er best for elevene i sitt fylke.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram et forslag til lovendring som gir anledning til å redusere antall godkjente private elevplasser i en kommune eller fylkeskommune dersom situasjonen er slik at kvaliteten på det samlede offentlige skoletilbudet er truet.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig at fylkeskommunenes kompetansepolitiske rolle blir styrket. Disse medlemmer understreker at arbeidsmarkedet i Norge ikke er likt over alt, tvert om er det store geografiske variasjoner. Gjennom å kartlegge regionale kompetansebehov

og tilrettelegge for utdannings- og opplæringstiltak kan fylkeskommunene og kommunene tilpasse seg de lokale arbeidsmarkedene i sin region.

Disse medlemmer viser til tidligere forslag om at fylkeskommuner og kommuner selv skal ha full bestemmelse over skolestruktur i grunnskole og videregående skole, både opprettelse og nedleggelse av skoler og klasser.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring som sikrer at kommunene og fylkeskommunene får full myndighet over skolestrukturen, slik at hensynet til det offentlige skoletilbudet ivaretas ved oppretting og utvidelse av private skoletilbud.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser at det kan oppstå situasjoner der nedgang i elevtallet gir behov for å redusere antallet elevplasser i en kommune eller fylkeskommune, og at det kan utfordre den offentlige skolestrukturen. Dagens lovverk gir ikke vertskommunene og vertsfylkene anledning til å pålegge godkjente private skoler å redusere elevplasser, slik at vertskommunen og vertsfylket må ta hele belastningen ved en reduksjon. Disse medlemmer mener dette er svært uheldig, og støtter derfor intensjonen i representantforslaget om at også private skoler må ta sin del av reduksjonen i antall elevplasser i situasjoner der elevtallsutviklingen går ned. Reduksjon i antall elevplasser må ikke svekke grunnlaget for nærskolen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram et forslag om at godkjente private grunnskoler og videregående skoler kan inngå i en kommunal/fylkeskommunal skolebruksplan. Ved behov for reduksjon i antall skoleplasser som følge av elevtallsutviklingen må reduksjonen i det samlede antall elevplasser ikke svekke det offentlige skoletilbudet.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede nye organisasjonsformer for å drive private skoler som tilrettelegger godt for ideell virksomhet og samtidig sikrer allment offentlig innsyn i bruken av offentlige midler.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen gjennomgå lovverket for private skoler for å sikre at intensjonen om at all stats-

støtte skal komme elevene og studentene til gode, ivaretas bedre enn i dag. En slik gjennomgang skal ha som mål å redusere kontrollbehovet, innføre strengere sanksjoner for regelbrudd samt å hindre at videresalg av skoler og høyskoler med statsstøtte kan gjøre det mulig å hente ut privat profitt fra skoledrift.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring som sikrer at kommunene og fylkeskommunene får full myndighet over skolestrukturen, slik at hensynet til det offentlige skoletilbudet ivaretas ved oppretting og utvidelse av private skoletilbud.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen legge fram et forslag til lovendring som gir anledning til å redusere antall godkjente private elevplasser i en kommune eller fylkeskommune dersom situasjonen er slik at kvaliteten på det samlede offentlige skoletilbudet er truet.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen legge fram et forslag om at godkjente private grunnskoler og videregående skoler kan inngå i en kommunal/fylkeskommunal skolebruksplan. Ved behov for reduksjon i antall skoleplasser som følge av elevtallsutviklingen må reduksjonen i det samlede antall elevplasser ikke svekke det offentlige skoletilbudet.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:178 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Mona Fagerås om skolestruktur og profittforbud til elevenes og studentenes beste – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 12. november 2019

Roy Steffensen

leder og ordfører

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskaps- og integreringsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
19/3256-

Dato
27. august 2019

Representantforslag 8:178 S (2018-2019)

Regjeringens viktigste jobb på kunnskapsfeltet er å styrke den offentlige skolen og sette den i stand til å løfte alle elever. Samtidig er Regjeringen opptatt av at foreldre og elever som ønsker å velge noe annet enn den offentlige skolen skal ha mulighet til det. Flere offentlig finansierte friskoler bidrar til økt mangfold og læring mellom skoler. Offentlig finansierte friskoler bidrar også til å sikre den enkeltes reelle mulighet til å velge en friskole. Friskolene er et viktig supplement og et alternativ til offentlige skoler. De fleste elevene i Norge går i offentlige skoler. Tallene for skoleåret 2018-2019 viser at 3,2 prosent av grunnskoleelevene og 7,2 prosent av elevene i videregående skole går i friskoler.

Kommentarer til forslag 1

Vertskommunen/vertsfylket har rett til å uttale seg før det gis godkjenning etter friskoleloven. Det følger av loven § 2-1 første ledd at det ikke skal gis godkjenning dersom etableringen vil ha negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet i vertskommunen/vertsfylket. Uttalelsen fra vertskommunen/vertsfylket er dermed relevant for vurderingen av om en skole skal få godkjenning eller ikke.

Den skjønnsmessige vurderingen som danner grunnlaget for om en skole skal få godkjenning er drøftet inngående i lovens forarbeider. Vurderingen innebærer at det i hver enkelt sak må foretas en konkret avveining der de hensyn som taler for etablering av en friskole veies mot hensynet til de offentlige skolene og driften av disse i vertskommunen eller vertsfylket. Vertskommunens/vertsfylkets uttalelse er ikke avgjørende for utfallet, men jo bedre og mer relevant en innsigelse fra vertskommunen/vertsfylket er begrunnet og sannsynliggjort, desto større betydning vil uttalelsen ha for utfallet i saken. Forarbeidene legges til grunn i Utdanningsdirektoratets behandling av søknader om godkjenning av nye skoler og elevtallsutvidelser ved eksisterende skoler, og i Kunnskapsdepartementets klagebehandling.

I utgangspunktet må vertsfylket/vertskommunen tåle noen strukturelle endringer som følge av at en friskole blir godkjent. Hvor mye vertskommunen/vertsfylket må tåle, har blant annet sammenheng med de budsjettmessige konsekvensene etablering av friskolen vil ha for kommunen/fylkeskommunen. Videre må det vurderes om etablering av små friskoler som følge av nedleggelse av små offentlige skoler bidrar til å opprettholde en skolestruktur som er unødig kostbar og med små og sårbare skolefaglige miljøer. Dersom en kommune er på ROBEK-lista eller nylig har vært på lista, vil det være et relevant moment der etablering av en friskole vil legge vesentlige bindinger på skolestrukturen og dermed begrense kommunens evne til å foreta (om)prioriteringer mellom de ulike tjenesteområdene. Etablering av videregående friskoler må vurderes i lys av fylkeskommunens overordnede ansvar for å gi tilbud som ivaretar søkerens ønsker og samfunnets behov. Det er relevant å legge vekt på om etablering av en friskole vil gjøre det vanskelig å opprettholde desentraliserte tilbud som følge av sviktende elevgrunnlag. Et annet moment vil være mulighet for å skaffe læreplasser innenfor de aktuelle yrkesfaglige studieretningene. Innsigelser om at elever som vil velge offentlig skoletilbud vil få lengre reisevei ved etablering av en friskole, inngår også i vurderingen.

Etter fast forvaltningspraksis vurderes det også om skolen kan få godkjenning med et lavere maksimalt elevtall enn skolen selv har søkt om – blant annet om det anses nødvendig for å redusere de negative konsekvensene for vertskommunen/vertsfylket.

Jeg mener dagens regelverk legger til grunn en rimelig balanse mellom hensynet til vertskommunen og vertsfylket på den ene siden, og muligheten til å velge mellom forskjellige skoler på den andre siden.

Det er Utdanningsdirektoratet som har myndigheten til å behandle søknader om godkjenning av nye skoler og driftsendringer i eksisterende skoler. Kunnskapsdepartementet er klageinstans. At behandlingen av disse sakene skjer på nasjonalt nivå mener jeg bidrar til å sikre en helhetlig forståelse av regelverket og dermed også en forutsigbar forvaltningspraksis. Regjeringens målsetting med "den nye friskoleloven" i 2015 var en lov som kunne samle bred støtte og stå seg over tid. Ikke minst er dette viktig for å sikre forutsigbare rammebetingelse for eksisterende og nye skoler.

Jeg ser flere utfordringer knyttet til en lovendring som innebærer at vertskommunen/vertsfylket skal ha hjemmel til å redusere antallet godkjente elevplasser i friskoler. En prinsipiell hovedutfordring er knyttet til at kommunene og fylkeskommunene skal kunne omgjøre vedtak truffet av et statlig forvaltningsorgan.

En omgjøringsadgang vil vanskelig kunne etableres uten at det vil svekke forutsigbarheten og rettssikkerheten både for friskolene og for elevene som går i friskoler. En omgjøring av et tidligere gitt vedtak om godkjenning vil måtte bero på en skjønnsmessig vurdering. I praksis vil det være mange faktorer som påvirker kvaliteten på det samlede skoletilbudet i en kommune eller i et fylke. Det vil dermed være vanskelig å slå fast at løsningen vil være å redusere antallet elevplasser ved en friskole, vurdert opp mot andre tiltak og andre faktorer

som påvirker kvaliteten på det offentlige skoletilbudet. Det vil være en betydelig risiko for at en omgjøring av tidligere godkjent elevtall vil være påvirket av politisk tilhørighet – og dermed ytterligere svekke mulighetene for forutsigbarhet og trygge rammebetingelser.

Kommentarer til forslag 2

Godkjente friskoler mottar offentlig støtte som utgjør rundt 85 prosent av driftskostnadene til offentlige, og skolene kan bare ta skolepenger begrenset oppad til om lag 15 prosent av driftskostnadene i den offentlige skolen. Det er forbudt å ta ut enhver form for åpent eller skjult utbytte. Godkjente friskoler er underlagt en streng offentlig regulering og kontroll. Dersom en friskole bryter reglene, risikerer den ulike reaksjoner – i de mest alvorlige tilfellene vil konsekvensen kunne være inndragning av godkjenningen.

Utbytteforbudet har ligget fast i loven siden 1970, og er i senere lovarbeider presisert og utdypet. I 2015 ble det innført nye krav til innsyn og økt dokumentasjonsplikt for friskolene. Hovedregelen om at en godkjent friskole ikke kan drive annen virksomhet ble videreført i 2015-loven, men med en klargjøring av reglene om tillatt tilleggsvirksomhet. Tydelig regulering av tilleggsvirksomhet reduserer risikoen for krysssubsidiering og ulovlig bruk av statstilskuddet som skal gå til skoledrift.

Loven stiller krav om at alle skolenes vedtekter skal inneholde et punkt om ikke-kommersiell drift.

Jeg tar konklusjonene fra Utdanningsdirektoratets tilsyn med skolene i Akademiet-strukturen på største alvor. Friskoledrift er, og må være, en tillitsbasert ordning. Det er alvorlig når det avdekkes at statstilskuddet har blitt brukt i strid med utbytteforbudet i friskoleloven.

Jeg har, som oppfølging av dom i Borgarting lagmannsrett 4. september 2017, sørget for at det er utarbeidet retningslinjer for friskolenes handel og vurderingen av markedpris.

Jeg har bedt om at Utdanningsdirektoratet ikke behandler søknader om nye skoler og søknader om driftsutvidelser for alle skoler innenfor Akademiet-strukturen før det pågående tilsynet med skolene i Akademiet-strukturen for perioden 2012-2014 er ferdigbehandlet i forvaltningen. Direktoratet kan likevel behandle søknader om nødvendige driftsendringer, herunder endringer i læreplanen som følge av endringer i den offentlige læreplanen eller strukturen for den offentlige grunnopplæringen. Direktoratet kan også behandle søknader om driftsendringer der andre særlige hensyn tilsier at søknaden bør tas under behandling. 15 klagesaker som er mottatt i Kunnskapsdepartementet vil ikke bli behandlet før dette tilsynet er avsluttet.

Friskoleloven har ingen bestemmelser som begrenser bruk av selskapsform. Den mest brukte selskapsformen er aksjeselskap, etterfulgt av organisering som foreninger og stiftelser.

Friskolene er en uensartet gruppe virksomheter, med stor variasjon i størrelse og egenart. Det vil være et alvorlig inngrep å tvinge friskolene over i stiftelsesform som eneste

organisasjonsform og frata aktørene muligheten til selv å velge den organisasjonsformen som fremstår mest egnet.

Tilsynet med økonomiforvaltningen i skoler tilknyttet Akademiet-strukturen har avdekket ulike former for ulovlige overføringer til nærstående selskaper ved at prisen for ulike varer og tjenester er satt høyere enn markedspris. Utover dette, er handel med nærstående uvanlig for de aller fleste friskolene for øvrig. Krav om stiftelse som selskapsform vil etter min vurdering ikke redusere risikoen for slike overføringer til andre rettssubjekt.

Kostnadene ved å innføre et krav om stiftelse som eneste organisasjonsform, vil etter dette være urimelig tyngende vurdert opp mot muligheten for å redusere risikoen for ulovlige overføringer i form av prissetting over markedspris.

I 2016 fremmet regjeringen forslag om endringer i private høyskolars organisasjonsform, jf. Prop. 44 L (2016-2017). Regjeringen gikk inn for at private høyskoler og fagskoler skal være organisert som enten aksjeselskap eller stiftelser. Et sentralt hensyn bak forslaget var å få en enhetlig regulering av den administrative og økonomiske driften til virksomheter som tilbyr NOKUT-akkreditert utdanning. Det ble lagt til grunn at organisering som enten aksjeselskap eller stiftelse legger til rette for åpenhet om virksomheten, kontroll med økonomien og gode muligheter for etterprøving av for eksempel transaksjoner med nærstående, fusjoner mv.

Ved behandlingen av lovproposisjonen fremmet komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag: *«Stortinget ber regjeringen utrede en lovendring som krever at private skoler og høyskoler skal organiseres som selveiende stiftelser, etter modell fra den danske 'Lov om friskoler og private grundskoler'.*» Forslaget fikk ikke flertall i Stortinget.

Flertallet av de private høyskolene var organisert som aksjeselskap eller stiftelse før lovkravet om organisasjonsform ble innført. Det var bare én privat høyskole som hadde en annen organisasjonsform, denne var organisert som et samvirkeforetak. Loven ivaretar en valgfrihet, fordi de kan velge mellom en eiermodell og en selveiende modell. Lovendringen var derfor lite inngripende for de eksisterende tilbyderne av høyskoleutdanning.

På samme måte som for friskolene, mener jeg det vil være uforholdsmessig inngripende å stille krav om stiftelse som eneste organisasjonsform for de private høyskolene. Lovendringene med krav om organisasjonsform for private høyskoler trer i kraft fra og med 1. januar 2020. Jeg mener det uansett ikke er hensiktsmessig å ta spørsmålet om organisasjonsform opp før lovendringene har fått virke noen tid.

Med hilsen

Jan Tore Sanner

